

Advances in Consumer Research Association for Consumer Research.
1984. P. 569–573

6. Гришко О. М. Запобігання корисливим злочинам щодо осіб похилого віку: віктимологічне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2010. 16 с.

Пеліван Іван Сергійович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Однією з ключових загроз ефективному розвитку економіки країни та її національній безпеці, є корупція, яка проникає в усі сфери життя суспільства і гальмує процес європейської та світової інтеграції України. Вона існує в усіх країнах в тій чи іншій мірі, відображає неефективність влади, недосконалість її інституційного забезпечення. В Україні корупція набула масового, латентного характеру, а процес її подолання буде довготривалим.

«Корупцію» науковці розглядають по-різному, зосереджуючись на окремих аспектах явища та підходах до її вивчення. Зважаючи на складність поняття «корупція» та різноманітність її проявів, досить складно сформулювати єдине універсальне її визначення. З тієї ж причини, усі визначення «корупції» є прийнятними [1, с. 73].

Загальна характеристика корупції була предметом наукових досліджень значної кількості науковців, таких як: С. Ілій, П. Кабанов, В. Коваленко, М. Мельник, А. Редька та ін. [2].

У вітчизняному законодавстві уперше поняття «кримінальне правопорушення» було використано ще в Концепції реформування кримінальної юстиції, затвердженій Указом ПУ від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 [3]. Цей документ зазначив, що кримінально карані діяння будуть поділятися на злочини та кримінальні проступки. Водночас основними критеріями таких змін повинні, зокрема, бути: ступінь небезпеки та правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави; практика застосування кримінального та адміністративного законодавства; міжнародний досвід захисту людини, суспільства і держави від злочинів та проступків. Згодом у 2012 р. в новому КПК поняття «злочин» повністю було замінено на поняття «кримінальне правопорушення». Такі однобічні зміни створили дисонанс між положеннями КК України та КПК України, який було усунено лише через майже десять років [4].

Поняття корупційного правопорушення визначено на законодавчому рівні. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про засади

запобігання і протидії корупції» корупційне правопорушення – це умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особами, які прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, відповідно до закону; посадовими особами юридичних осіб, фізичні особи – у разі одержання від них вказаними особами або за участю цих осіб іншими особами неправомірної вигоди), за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність [5].

Закон оперує двома схожими термінологічно поняттями: «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією». При цьому визначає, що корупційним правопорушенням слід розуміти діяння, що містить ознаки корупції, вчинене вказаною в законі особою, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Так, Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції» зі змінами та доповненнями, визначені такі поняття, а саме:

- корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність;

- правопорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Трактуванню корупційних злочинів присвячені окремі положення Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р., Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27 січня 1999 р. (м. Страсбург) (ратифікована Україною 18 жовтня 2006 р.), Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 174) від 4 листопада 1999 р. (м. Страсбург) (ратифікована Україною 16 березня 2005 р.), Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифікована Україною із заявами 18 жовтня 2006 р.).

Правовою основою запобігання корупції, у нашій державі, є система державних законодавчих і підзаконних актів, що визначають

суспільно-правову необхідність проведення комплексу передбачених законом заходів, їх правові, організаційно-тактичні основи, гарантії законності їх застосування. Правову основу запобігання корупції в сучасній Україні становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Закони України «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро», «Про очищення влади», «Про Вищий антикорупційний суд» та багато інших.

Підсумовуючи вищевикладене, хочемо зазначити, що проблеми протидії корупції мають свій довгий історичний процес становлення та формування. Однією із основних передумов укорінення корупції є дисбаланс поглядів на суспільні явища: спочатку корупція була допустимим побутовим явищем, згодом, на перших етапах протидії корупції, переважаючими були моральний осуд такого діяння та відстала законодавча база, яка не здатна була унеможливити її поширення. Еволюціонуючи, корупція від окремих проявів у вигляді хабарництва, перетворилася на складне, системне, багатогранне явище як локального так і глобального виміру.

Список використаних джерел

1. Гура В. Корупція: поняття та види, причини виникнення. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 2. С. 73-81. DOI: 10.35774/econa2022.02.073

2. Марисюк Костянтин Поняття, види та загальна характеристика корупційних правопорушень. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: “Юридичні науки” № 4 (32), 2021, с. 138-144.

3. Костицький М. В. Деякі питання методології юридичної науки. Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 3–11

4. Бондаренко О. С. Концепція кримінально-правової протидії корупції : монографія / О. С. Бондаренко. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 472 с.

5. Про запобігання корупції. Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056. DOI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.